

ประเพณีจุลกฐินของชาวพุทธล้านนาในวัดอนาลโยทิพยาราม

Culakathina Ceremony of Lanna Buddhists at

Analayotippayaram Monastery

พระโพธิญาณรังสี วิ. (พิศิษฐ์ เมตตจิตโต)

Phraphodhirangsi Vi. (Pisit Mettajitto)

วัดอนาลโยทิพยาราม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

Wat Analayotippayaram, Phayao Province

Corresponding Author, E-mail: pisidphon@outlook.co.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาจุลกฐินและจุลกฐินในคัมภีร์พระไตรปิฎก จุลกฐินในล้านนา และวิเคราะห์จุลกฐินวัดอนาลโยทิพยาราม จังหวัดพะเยา การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร และเชิงคุณภาพ โดยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพิธีจุลกฐินในพระพุทธศาสนาและในล้านนาจากข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎก อรรถกถา ประวัติและหนังสือพิธีจัดงานจุลกฐินของวัดอนาลโยทิพยาราม และข้อมูลทุติยภูมิ เช่น เอกสารวิชาการ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับพิธีจุลกฐินในล้านนา ตลอดจนการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และไม่มีโครงสร้างจากกลุ่มประชากรตัวอย่าง

ผลการวิจัยพบว่า ประเพณีการทอดจุลกฐินมีการกล่าวไว้ในคัมภีร์อรรถกถา ธรรมบท ส่วนจุลกฐินในไทยพบเฉพาะในภาคอีสานและในภาคเหนือเท่านั้น ในอดีต ประเพณีนี้ไม่ได้ปฏิบัติอย่างแพร่หลาย เฉพาะจังหวัดพะเยาไม่ปรากฏหลักฐานว่ามีการจัดงานจุลกฐินมาก่อน กระทั่งวัดอนาลโยทิพยารามได้จัดเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2540 เพื่อต้องการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีจุลกฐินในล้านนา การจัดพิธีจุลกฐินวัดอนาลโยทิพยารามถือเป็นประเพณีประจำปี มีพิธีการ 3 ขั้นตอน คือ 1) พิธีปลุกฝ้ายซึ่งจัดในวันวิสาขบูชา 2) พิธีรดน้ำดูแลต้นฝ้ายในวันเข้าพรรษา และ 3) พิธีจุลกฐินใหญ่จะจัดในช่วงวันออกพรรษา ซึ่งไม่แตกต่างกับจุลกฐินทั่วไป จุดเด่นสำคัญ คือ การประยุกต์การจัดงานจุลกฐินให้เข้ากับวัฒนธรรมล้านนาและเพิ่มพิธีการล่วงหน้า 2 พิธีดังกล่าว เพื่อสร้างความสามัคคีให้กับเจ้าภาพและชาวบ้านในชุมชนก่อนที่จะถวายเป็นจุลกฐิน

นอกจากนี้ ยังมีคุณค่าด้านการศึกษาให้ผู้มาร่วมงาน รวมถึงเยาวชนได้เห็นขั้นตอนการทำผ้าจุลกฐิน ส่วนการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น การแสดงดนตรี การฟ้อนรำแบบล้านนา ถือเป็นเผยแพร่วัฒนธรรมที่ดีงามแก่นักท่องเที่ยว ทั้งเป็นการส่งเสริมเยาวชนในท้องถิ่นให้แสดงออกในสิ่งที่ดีงาม นอกจากนี้ ยังเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน สร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้านจากการขายของที่ระลึกและส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดพะเยา

คำสำคัญ: ประเพณีจุลกฐิน; วัดอนาลโยทิพยาราม; ชาวพุทธล้านนา

Abstract

This article aims to study Kathina and Chulakathina ceremonies in Tipitaka, Chulakathina in Lanna, and analyze the Chulakathina of Analayotippayaram Monastery, Phayao province. This is a documentary and qualitative research which study from primary sources, such as Tipitaka, commentary and secondary sources, such as academic papers, research reports, and dissertations that related to Chulakathina in Lanna. Also, it is collected data by in-depth interviews through structured and unstructured from sample groups.

The results of this research are found that Culakathina was found on commentary only and it was in the North and Northeast Thailand. In Phayao province, it was no evidence of existence of Culakathina until the first ceremony was performed in B.E. 2450 at Analayotippayaram Monastery to preserve this tradition in Lanna. It becomes an annual activity of the monastery until now. The procedures of Culakathina are divided into three steps: 1) cotton planting ceremony on Vesak Day; 2) watering ceremony to cotton on Buddhist Lent Day; and 3) Chulakathina Ceremony on the End of Buddhist Lent Day which is not different from general Culakathina. But the highlight of this ceremony is to apply Culakathina to Lanna tradition and add first two steps to create unity between host of Chulakathina robes and local community. In addition, it has value of education to all participants including youths to observe procedures of Culakathina robe making. Besides, cultural activities like

local bazar, Lanna music and dances are part of cultural promotion to tourists and encourage local youths to show appropriately. Also, community can earn income from gift shop and souvenir. Finally, this ceremony supports tourism in Phayao as well.

Keywords: Culakathina Ceremony; Analayotippayaram; Lanna Buddhists

บทนำ

พระพุทธศาสนาถือปฏิบัติขึ้นมาจนถึงขณะนี้เป็นเวลา 2,600 ปี (พุทธชยันตี) แม้ว่าเวลาจะผ่านไปเป็นเวลานานมาก แต่สิ่งที่ไม่เคยเปลี่ยนไปจากใจของพุทธศาสนิกชนที่นับถือหลักธรรมคำสอนของพระองค์ก็คือความเชื่อในหลักคำสอน และยังสามารถนำมาใช้ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้จวบจนปัจจุบัน นับได้ว่าพระพุทธศาสนานั้นได้เจริญรุ่งเรืองมาตามลำดับจนปัจจุบันนี้ และสิ่งหนึ่งที่เราก็ยังคงรักษาไว้ก็คือการช่วยกันรักษาวัฒนธรรมประเพณีทางพระพุทธศาสนาที่ตังงาม การถืออย่างนี้เป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาโดยถูกต้องสมควร จนพระพุทธศาสนาได้มีความสัมพันธ์แนบแน่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชาติ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้พระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนไทย และเป็นบ่อเกิดที่สำคัญของวัฒนธรรมไทย ขนบธรรมเนียม ประเพณี กฎเกณฑ์ กฎหมาย ค่านิยม วิถีชีวิต พุทธศาสนาจึงเป็นสถาบันสำคัญที่ช่วยให้เป็นจุด

รวมจิตใจของคนไทยอย่างแน่นแฟ้น (พระเทพเวที (ป.อ.ปยุตฺโต), 2532: 48)

ในดินแดนล้านนา นับตั้งแต่มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระโสม เถระ และ พระอุตรเถระ สองสมณทูตของพระเจ้าอโศกมหาราช ที่ได้นำเอาพระพุทธศาสนาเผยแผ่ในสุวรรณภูมิ ซึ่งหมายถึง พม่า ไทย ลาว กัมพูชา (มณี พยอมยงค์, 2547: 3-4) ชาวล้านนาต่างก็มีความเลื่อมใสและศรัทธา นับถือพระพุทธศาสนา กันเป็นจำนวนมาก เจ้าผู้ครองนครทุกพระองค์ล้วนเอาใจใส่ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาโดยตลอด ยังผลให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองถึงขั้นที่สามารถจัดการสังคายนาพระไตรปิฎกขึ้นเป็นครั้งแรกของประเทศไทยได้จึงไม่น่าสงสัยว่าดินแดนล้านนาแห่งนี้มีศาสนวัตถุและศาสนสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนามากมายอย่างที่พบเห็นกันได้ในปัจจุบันนอกจากนี้พระพุทธศาสนาก็ยังมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ สังคม วัฒนธรรม ประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ ของชาว

ล้านนาแทบทั้งสิ้น (สมทรง ปุณฺณฤทธิ, 2525: 41)

ปัญหาของประเพณีและวัฒนธรรมเก่าแก่ที่บรรพบุรุษได้สืบทอดกันมานั้น ในปัจจุบันนี้อาจเริ่มสูญหายไปบ้าง สาเหตุประการหนึ่งนอกจากเป็นไปตามความเจริญของบ้านเมืองแล้ว อีกส่วนหนึ่งก็คือ การเรียนการศึกษาของเยาวชนในยุคปัจจุบันที่ก้าวไปข้างหน้าเรื่อย ๆ ทำให้เยาวชนไม่เห็นความสำคัญของคุณค่าในประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิม ๆ ที่สั่งสมสืบทอดกันมาตั้งแต่รุ่นบรรพชน ดังนั้น จึงควรที่จะชักจูงให้เยาวชนหรือคนล้านนารุ่นใหม่ให้กลับมาเห็นคุณค่าและฟื้นฟูวัฒนธรรมของล้านนาอีกครั้ง ก่อนจะสูญหายไปตามกาลตามสภาพสังคม จึงควรมีการศึกษารายละเอียดของปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นตัวแปร เพื่อให้สามารถนำมาประยุกต์ผสมผสานเข้ากับวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมอย่างเช่น ประเพณีจุลกฐิน เป็นต้น (ศรีเลา เกษพรหม, 2544: 91-93)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมุ่งหมายเพื่อที่จะศึกษาเชิงวิเคราะห์ประเพณีทอดผ้าจุลกฐินของชาวพุทธล้านนา โดยเฉพาะในกรณีของวัดอนาลโยทิพยาราม เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมาอย่างไร มูลเหตุอันเป็นที่มาและหลักปฏิบัติตามพุทธบัญญัติตั้งแต่สมัยพุทธกาลตามที่ปรากฏในคัมภีร์ ผู้วิจัย

เชื่อว่าเมื่อได้ศึกษาในเรื่องนี้แล้วจะได้วิถีทางในการสืบสานประเพณีการถวายผ้าจุลกฐิน ที่เข้ามามีอิทธิพล ต่อวิถีชีวิตของชาวล้านนารวมถึงได้แนวทางในการอนุรักษ์ส่งเสริมตลอดจนการประยุกต์ประเพณีการถวายผ้าจุลกฐินของชาวล้านนาให้เหมาะสมสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยในปัจจุบันได้สืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาจุลกฐินและจุลกฐินในคัมภีร์พระไตรปิฎก
2. เพื่อศึกษาจุลกฐินในล้านนา
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์จุลกฐินวัดอนาลโยทิพยาราม อำเภอเมืองจังหวัดพะเยา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิง เอก ส า ร (Documentary Research) และ เชิง ค ุ ณ ภ า พ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนการศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพิธีจุลกฐินในพระพุทธศาสนา และในล้านนา จากเอกสารชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎก อรรถกถา และข้อมูลเกี่ยวกับพิธีจุลกฐิน จาก หนังสือเอกสารวิชาการ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ สารานิพนธ์ ที่เกี่ยวข้อง

กับ พิธีจุลกฐินในล้านนา ตลอดจนถึง หนังสือประวัติวัดดอนาลโยทิพยาราม และพิธีการจัดงานจุลกฐินของวัดดอนาลโยทิพยารามในครั้งที่ผ่านมา

2. เก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และไม่มีโครงสร้างจากกลุ่มประชากรตัวอย่าง

3. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาทั้งหมด ตามจุดประสงค์ของการศึกษาวิจัย ทั้งในด้านเอกสารและการสัมภาษณ์ แล้วจัดทำเป็นรูปเล่มสมบูรณ์ เพื่อนำเสนอผลการวิจัยสรุป และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

ใน พระไตรปิฎกไม่มีการกล่าวถึงจุลกฐินโดยตรง แต่มีเรื่องราวในอรรถกถาธรรมบทแห่งขุททกนิกาย กล่าวโดยย่อว่า ในสมัยพุทธกาลครั้งที่พระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่พระเชตวันมหาวิหาร ทรงเห็นว่าพระอนุรุทธะมีจีวรอันเก่าขาดและก็เป็นเวลาจนจะสิ้นชุดกฐินกาลแล้ว จึงได้รับสั่งให้ประชุมสงฆ์ให้ช่วยหาผ้าบังสุกุลจีวรตามที่ต่าง ๆ แต่ได้ก็ไม่มีเพียงพอจะเย็บจีวรได้ นางเทพธิดาซึ่งเคยเป็นภรรยาเก่าของท่านจึงได้เนรมิตผ้าทิพย์หมกไว้ในกองขยะ เมื่อพระอนุรุทธะผ่านมาพบเข้าจึงพิจารณานำไป

สมทบในการทำจีวร ครั้งนั้นพระพุทธองค์เสด็จไปทรงเป็นประธานสนเข็ม เทวดา คฤหิ์สร์ ชาย หญิง ต่างช่วยกันทำจีวรอย่างเร่งด่วนเป็นการใหญ่ จึงเป็นมูลเหตุแห่งจุลกฐินในเวลาต่อมา

ส่วนจุลกฐินในล้านนา มีเค้าโครงมาจากตำนานของเชียงใหม่ เรื่องราวคล้ายกันว่ามีพระเถระผู้เป็นอรหันต์ซึ่งในพรรษาหนึ่งท่านได้บำเพ็ญสมาบัติจนจะล่วงพ้นเวลาแห่งกฐินคือเหลือเวลาอีกเพียงหนึ่งวันที่จะหมดเทศิ์ดาผู้เคยเกิดเป็นภรรยาของท่านเกรงว่าพระเถระจะไม่มีโอกาสรับผ้ากฐิน จึงได้แปลงกายเป็นมนุษย์ เนรมิตสวนฝ้ายขึ้นกลางป่าพร้อมทั้งป่าวประกาศ ให้มนุษย์และเทวดามาช่วยกัน ถัก ทอเย็บย้อมผ้ากฐินจีวรนี้ขึ้นจนแล้วเสร็จพร้อมถวายในชั่วเวลา 1 วัน ส่วนจังหวัดพะเยานั้นไม่เคยปรากฏว่ามีการจัดงานจุลกฐินมาก่อน จนกระทั่งวัดดอนาลโยทิพยารามเริ่มจัดเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2540 แต่ในปัจจุบันนี้พบว่าพิธีจุลกฐินนิยมจัดกันอย่างแพร่หลาย เช่น วัดพระธาตุผาเงา จังหวัดเชียงราย วัดท่ากระดาศ จังหวัดเชียงใหม่ และวัดปงสนุกเหนือ จังหวัดลำปาง เป็นต้น

1) ประเพณีจุลกฐินวัดดอนาลโยทิพยาราม

วัดดอนาลโยทิพยาราม ตั้งอยู่บนดอยบุษราคัม ซึ่งเป็นสถานที่

ห้องเที่ยวสำคัญในเมืองพะเยา ดังปรากฏในคำขวัญจังหวัดพะเยาที่ว่า “กว๊านพะเยาแหล่งชีวิต ศักดิ์สิทธิ์พระเจ้าตนหลวง บวงสรวงพ่อขุนงำเมือง งามลือเลื่องดอยบุษราคัม” ซึ่งดอยบุษราคัมห่างจากตัวจังหวัดพะเยา 20 กิโลเมตร ในบริเวณวัดมีศาสนสถานที่สำคัญมากมาย เช่น บริเวณดอยบุษราคัมและม่อนพระนอน มีพระพุทธรูปศิลปสุโขทัยลักษณะงดงามมาก และยังมีพระพุทธรูปปางต่าง ๆ อีกหลายองค์ อาทิ พระพุทธไสยาสน์ พระพุทธรูปปางลีลา พระพุทธรูปปางนาคปรกสร้างด้วยความประณีตสวยงามแบบศิลปะไทย รัตนเจดีย์เป็นศิลปะแบบอินเดียพุทธคยา เก่งจินประดิษฐานเจ้าแม่กว๊านอมหพระแก้วมรกตจำลอง และจากยอดเขาสามารถชมทัศนียภาพของกว๊านพะเยาและเมืองพะเยาได้อย่างสวยงาม โดยปกติแล้ววัดดอนัลโยทิพยาาราม อำเภอเมืองจังหวัดพะเยา จะได้จัดงานประจำปีที่ยิ่งใหญ่ด้วยกัน 3 งานเป็นประจำทุกปีคือ

1. งานทำบุญอายุวัฒนมังคลพระเทพวิสุทธิญาณ (หลวงพ่อไพบูลย์ สุมังคโล) ซึ่งคณะศิษยานุศิษย์ร่วมกันจัดขึ้นทุกวันที่ 2-3 สิงหาคมของทุกปี

2. งานนมัสการหลวงพ่отันใจ จัดขึ้นในวันที่ 10 ธันวาคมเป็นประจำทุกปี

3. งานจุลกฐิน ซึ่งจัดต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 อันเนื่องมาจากวัดดอนัลโยทิพยาารามเป็นแหล่งท่องเที่ยว อีกแห่งหนึ่งของจังหวัดพะเยา ประกอบกับพระเทพวิสุทธิญาณ (หลวงพ่อไพบูลย์ สุมังคโล) เป็นชาวจังหวัดลำปาง ท่านได้ปรารภว่า ต้องการที่จะอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมอันเก่าแก่ คือ จุลกฐินนี้ไว้ เมื่อคณะศิษยานุศิษย์ซึ่งมีความเคารพศรัทธา ได้ยินท่านปรารภอย่างนั้น ต่างก็พิจารณาเข้ามา ขอจัดงานจุลกฐินนี้มิขาดสาย เหตุเพราะการทำจุลกฐินนั้นเป็นงานพิธีที่ใหญ่มาก เจ้าภาพต้องมีทุนทรัพย์บริวารมากเป็นกำลังด้วย แต่เมื่อพูดถึงบุญและอานิสงส์แล้ว จุลกฐินมีบุญและอานิสงส์มาก จึงไม่แปลกที่งานพิธีจุลกฐินเป็นงานพิธีใหญ่ โดยเริ่มมีขึ้นครั้งแรกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 ด้วยความร่วมมือของหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นชาวบ้านสันปาม่วง สันป่าบงหน่วยงานราชการ ต่างก็ร่วมงานพิธีจุลกฐินกันด้วยความสามัคคี

งานจุลกฐินของวัดดอนัลโยทิพยาาราม จัดต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 ส่วนพิธีจุลกฐินเริ่มตั้งแต่ปลูกฝ้าย โดยทางวัดดอนัลโยทิพยาาราม จะเริ่มพิธีปลูกฝ้ายวันวิสาขบูชา พิธีรดน้ำ

และดูแลต้นฝ้ายวันเข้าพรรษา และเก็บเกี่ยวฝ้ายหลังออกพรรษา ซึ่งตรงกับกฐินกาลพอดี พิธีจุลกฐินที่วัดอนาลโยทิพยารามนี้จัดยิ่งใหญ่ให้สมกับที่หมั่นดูแลรักษาต้นฝ้ายเป็นอย่างดีในงานพิธีจุลกฐินมีพิธีต่าง ๆ มากมาย อาทิ การเก็บฝ้าย ปั่นฝ้าย กาดมั่วคว่ำแลง และการแสดงศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น

2) อิทธิพลของประเพณีทอดจุลกฐินที่มีต่อชาวพุทธล้านนา

พุทธศาสนาในล้านนาเป็นศาสนาที่หลอมรวมเข้ากับวัฒนธรรมประเพณีเดิม ความเชื่อ ความศรัทธาเดิมของชาวล้านนาได้อย่างผสมกลมกลืน ทำให้พิธีกรรมตามประเพณีต่าง ๆ สอดคล้องจนกลายเป็นอัตลักษณ์บุคลิกเฉพาะตัวของล้านนาไปแล้ว อิทธิพลของประเพณีทอดจุลกฐินที่มีต่อชาวพุทธล้านนามีต่อด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านสังคมสังคม วิถีชีวิตของคนไทยในสังคมได้ผูกพันประสานกลมกลืนกับหลักความเชื่อและหลักปฏิบัติในทางพุทธศาสนา ประเพณีมาตลอดเวลายาวนาน เช่น ประเพณีกฐินที่มีอิทธิพลต่อคนในสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อมถึงขั้นที่ทำให้เกิดมีระบบความเชื่อและความประพฤติปฏิบัติทางพุทธศาสนาที่เป็นแบบอย่างของคนไทยขึ้นมาจนถึงยุค

ปัจจุบันประเพณีจุลกฐิน คือสิ่งที่บ่งชี้หลักประเพณีวัฒนธรรมไทยทุกด้านที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านวัฒนธรรมศิลปะ และด้านเศรษฐกิจ สิ่งเหล่านี้ทำให้จุลกฐินมีอิทธิพลมากต่อสังคมไทยปัจจุบันและในอนาคต แต่เมื่อทราบถึงหลักปฏิบัติที่ถูกต้องแล้วของจุลกฐิน ประเพณีจุลกฐินนี้มีแนวโน้มไปในทางที่ถูกต้องและดีงามเป็นไปตามหลักพระวินัยทางพุทธศาสนา

2.2 ด้านเศรษฐกิจ ในหลักธรรมพระพุทธศาสนา เพื่อสร้างมหากุศลให้แก่ตนเอง เรียกว่า สร้างธนาการบุญไว้ เพื่อความผาสุกในชาติหน้าภพหน้า เพื่อทำบุญให้เป็นอุปนิสัยแก่นมนุษย์สร้างบารมีที่ยังบกพร่องให้เต็มให้สมบูรณ์ เพื่อรักษาอารยธรรมของชาวพุทธไว้ในด้านเศรษฐกิจทางสังคม เพื่อหาทุนในการเผยแพร่สร้างโบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญเพื่อสร้างความสามัคคีของหมู่คณะ ประเทศชาติศาสนาและนำไปบำรุงพระพุทธศาสนา ผลของจุลกฐินที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจประเพณีการทอดจุลกฐินในสมัยปัจจุบันนับว่าเป็นการกระจายรายได้ออกสู่ชนบทที่อยู่ห่างไกลความเจริญประเพณีการทอดจุลกฐินถือว่าเป็นแหล่งที่มาของทุนทรัพย์อันมหาศาล บางกรณีกลายเป็นสิ่งล่อใจส่งผลเป็นการแสวงหาประโยชน์ของ

กลุ่มมิชชันนารีมีการเรียไรแจกของกฐินไปทอดยังสถานที่ต่าง ๆ แต่ที่จริงแล้วชื่อที่แอบอ้างกลับไม่มีตัวตนให้พิสูจน์ได้ เป็นเพียงการหาเงินเข้ากระเป๋าของกลุ่มมิชชันนารี

2.3 ด้านศิลปวัฒนธรรม พระพุทธศาสนาเป็นบ่อเกิดของศิลปวัฒนธรรมไทยทุกแขนงเช่น ศิลปะทางด้านจิตรกรรม ประติมากรรม หัตถกรรม วรรณกรรม เป็นต้น ประเพณีจุกฐินก็ถือว่าเป็นศิลปะแขนงหนึ่ง และได้ปรากฏเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยอยู่ทุกวันนี้ จุกฐินมีศิลปะเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น การแสดงวิธีการทอดผ้า การแสดงธงกฐิน เป็นรูปพระเฒ่าและนางมัจฉา หรือ ขบวนแห่องค์พระกฐินเป็นศิลปะสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของประเพณีจุกฐิน ศิลปะเหล่านี้ เกิดจากชาวพุทธทั้งคฤหัสถ์และบรรพชิตผู้มีจิตศรัทธาอันบริสุทธิ์ได้คิดค้นต้นแบบมา และสอดใส่ความวิจิตรบรรจงลงไปให้เป็นศิลปะทรงคุณค่า คู่ควรแก่ การถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา และสังฆบูชา เพื่อยกย่องเชิดชูบูชาพระพุทธศาสนาให้ดีเลิศ และจงใจให้มหาชนคนทั่วไปมีความตระหนัก เคารพและยำเกรงไม่กล้าย่ำยีลบหลู่ต่อพระพุทธศาสนา จึงถือว่าอิทธิพลของกฐินในด้านศิลปะได้ช่วยให้ประเพณีนี้ดำรงและเป็นผลที่ดีต่อสังคม จนกลายเป็นงานศิลปะประเพณี

งานหนึ่ง ที่ลูกหลานได้ดำเนินรอยตามอย่างถูกต้องและดีงาม คงอยู่คู่กับวัฒนธรรมไทยสืบไป

2.4 ด้านพระพุทธศาสนา งานจุกฐินเป็นงานประเพณีทางพระพุทธศาสนา และการจัดประเพณีจุกฐินที่มีการผสมผสานวัฒนธรรมแบบพื้นบ้านล้านนาเข้าไปร่วมด้วย ก็ทำให้เกิดความน่าสนใจและดึงดูดใจให้ประชาชนที่มาร่วมงานได้รู้สึกรักชอบและสนุกสนานกับการร่วมกิจกรรมในการทอดผ้าจุกฐิน ดังนั้นการจัดงานจุกฐินแบบล้านนาที่วัดอนาลโยทิพยารามนี้จึงเป็นทั้งการส่งเสริมประเพณีท้องถิ่น และ เป็นการเผยแพร่พระพุทธศาสนาอย่างกลมกลืนและสร้างความกลมเกลียวกันระหว่างทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ในความสนุกสนานของประเพณีที่ต้องจัดอย่างเร่งรีบนั้น จึงได้เห็นถึงความสามัคคีของทุกคนที่มาร่วมงาน และ สะท้อนให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองในการสืบทอดสืบทอดพระพุทธศาสนา

2.5 ด้านการศึกษา การปลูกฝังประเพณีที่ดีงามและเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่น ให้กับเยาวชนรุ่นหลังได้ศึกษานั้น นับได้ว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม เพราะเป็นการให้ทุกคนรู้จักความสามัคคีในหมู่คณะ เป็นการเสียสละไม่เห็นแก่ตัว และยังเป็นการสร้างความดี

ในทางคุณธรรม เพราะประเพณีจุลกฐินนี้ ทำให้ได้ผู้ที่ยังไม่เข้าใจจุดประสงค์ของการจัด หรือแม้กระทั่งพิธีการขั้นตอน ได้ศึกษาหาความรู้ความเข้าใจ ในขั้นตอนนั้น ๆ นอกจากนี้ก็ยังมีการเล่นของวัฒนธรรมท้องถิ่นล้านนา รวมถึงการขายของตอนกลางคืน มีหลายอย่างด้วยกัน นับตั้งแต่ของกินจนถึงของใช้ หรือที่ชาวล้านนานิยมเรียกกันติดปากว่า กาดมั่วคว่ำแลง ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรศึกษาอย่างยิ่งว่า วัฒนธรรมเหล่านี้ ล้วนมาจากภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น ที่ผสมผสานให้เข้ากับพระพุทธศาสนา โดยใช้หลักธรรมได้อย่างลงตัว

2.6 ด้านการท่องเที่ยว ประเพณีการทอดจุลกฐินนี้นับนำไปสู่การท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งเกิดจากการที่คนต่างถิ่นโดยเฉพาะชาวกรุงเทพฯ มักจะประสบปัญหา เรื่องความเครียดจึงจัดจตุกันไปทอดที่วัดต่าง ๆ เป็นการเปิดหูเปิดตา รับเอาบรรยากาศของธรรมชาติที่แท้จริง เช่น การเที่ยวชมโบราณสถาน และหากทอดจุลกฐินในภาคเหนือ โดยเฉพาะจังหวัดพะเยา จะได้ชมสถานที่สำคัญของภาคเหนือหลายแห่ง อาทิ กว๊านพะเยา ซึ่งบนเขาตั้งเป็นที่ตั้งของแหล่ง

น้ำจืดที่มีขนาดใหญ่ มีเนื้อที่ประมาณหมื่นไร่ ตรงข้ามกับกว๊านสามารถมองเห็นทิวทัศน์ของวัดอนาลโยทิพยาราม เป็นต้น

สรุป

ประเพณีจุลกฐินเป็น ภูมิปัญญาอย่างหนึ่งของคนไทย ซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่า เป็นอุดมคติที่สะท้อนให้เห็นคุณค่าที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม และอาจมีแต่เพียงคนไทยเท่านั้นที่สามารถเข้าใจและซาบซึ้งได้ ด้วยเหตุนี้พระพุทธศาสนาในล้านนาจึงสามารถหลอมรวมเข้ากับวัฒนธรรมประเพณีความเชื่อ ความศรัทธาเดิมของชาวล้านนาได้อย่างผสมกลมกลืน ทำให้พิธีกรรมตาม ประเพณี ต่าง ๆ สอดคล้องจนกลายเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวของล้านนาพุทธในที่สุด ดังที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าพุทธศาสนิกชนที่นับถือจะสร้างขนบธรรมเนียมประเพณีเกี่ยวเนื่องกับศาสนาไว้เป็นอย่างมาก ซึ่งผู้นำในการทำพิธีจะต้องมีความรู้จักและเข้าใจในพิธีดังกล่าวอย่างดี เพื่อแนะนำผู้ที่ยังไม่รู้ หรือสั่งสอนลูกหลานให้ศึกษาสืบทอดและปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

บรรณานุกรม

- คณะศิษย์หลวงพ่อไพบูลย์. (2553). *ประวัติวัดอนาลโยทิพยาราม*. กรุงเทพมหานคร: สิริพัทธ์การพิมพ์.
- พระครูอุดมภาวนาจารย์. (2555). *ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดอนาลโยทิพยาราม*. สัมภาษณ์. 20 มีนาคม.
- พระเทพเวที (ป.อ. ปยุตฺโต). (2532). *ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย.
- มณี พะยอมยงค์. (2547). *ประเพณี 12 เดือนล้านนาไทย*. เชียงใหม่: หสน. ส.ทรัพย์การพิมพ์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศรีเลา เกษพรหม. (2544). *ประเพณีชีวิตคนเมือง*, พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่: โรงพิมพ์นพบุรี.
- สมทรง ปุณฺณฤทธิ. (2525). *เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับการปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมบูชา.